

Vlaanderen
is ondernemen

Ruimte voor bedrijvigheid Graag!

...maar waar?
...en hoe?

AGENTSCHAP
INNOVEREN & ONDERNEMEN

Ruimte voor bedrijvigheid: stap voor stap

- ▶ Opzet van deze powerpoint:
 - ▶ 3 te doorlopen stappen om ruimte voor bedrijvigheid te creëren
 - ▶ Bij elke stap: verschillende handleidingen en/of tools om mee aan de slag te gaan

Ruimte voor bedrijvigheid: stap voor stap

- ▶ **Stap 1:** wat hebben we?
→ analyse huidige situatie
- ▶ **Stap 2:** wat willen we?
→ opstellen visie
- ▶ **Stap 3:** hoe realiseren?
→ organisatie
→ tools

Ruimte voor bedrijvigheid: stap voor stap

- ▶ **Stap 1:** wat hebben we?
 - ▶ Analyse die moet leiden tot een soort foto van de bedrijvigheid binnen de gemeente: waar zitten de bedrijven, wat doen ze, hoeveel ruimte vragen ze...
 - ▶ ...maar ook meer dan dat:
 - ▶ Met welk wettelijk kader moet rekening gehouden worden
 - ▶ Wie zijn potentiële werknemers
 - ▶ Wat zijn sterke en zwakke punten van de gemeente als het over bedrijvigheid gaat
 - ▶ Zijn we een pendelgemeente? En willen we dat profiel houden?
 - ▶ Studie ruimtebehoefteraming: gemeenten opgedeeld in 7 clusters
→ willen we dat profiel houden?

Ruimte voor bedrijvigheid: stap voor stap

- ▶ **Stap 2:** wat willen we?
 - ▶ Gaat in hoofdzaak over 2 vragen:
 - ▶ Wat zouden we graag zien in onze gemeente?
 - ▶ Wat past in de gemeente?
 - ▶ Het antwoord is niet noodzakelijk hetzelfde...

Ruimte voor bedrijvigheid: stap voor stap

- ▶ **Stap 3:** hoe realiseren?
 - ▶ Hoe kunnen we ons zo goed mogelijk organiseren?
 - ▶ Welke tools en hulpmiddelen zijn er om de ontwikkelde visie in praktijk te brengen?

Stap 1: wat hebben we?

→ analyse huidige situatie

Stap 1: wat hebben we → analyse huidige situatie

1. Beleidscontext: wat mag/kan
2. Economische analyse: wat past best
3. Bedrijvigheid in kaart: wat hebben we op dit moment
4. Toekomstige ruimtevraag: waar gaan we nood aan hebben
5. SWOT: gevaren/opportunities ontdekken
6. Overkoepelende tool: Spazio stappenplan + checklist

1. Beleidscontext: binnen welk kader werken we in onze gemeente?

↓ [Leidraad module 1.1](#)

- ▶ **Doel** module 1.1: analyse van beleidscontext in de gemeente
 - ▶ Omvat verschillende domeinen: mobiliteit, ruimtelijke ordening, milieu...
 - ▶ Op verschillende beleidsniveaus: gemeentelijk, provinciaal, regionaal, nationaal

- ▶ **Nuttig** want:
 - ▶ Geeft een overzicht van de beleidscontext adhv de meest relevante documenten én vermeldt de websites waar ze te vinden zijn:
 - ▶ Regelgevend kader
 - ▶ Beleidsprioriteiten
 - ▶ Studies met ruimtelijk-economische visie

1. Beleidscontext: binnen welk kader werken we in onze gemeente?

↓ [Leidraad module 1.1](#)

▶ **Aan de slag:**

- ▶ Rondom de gemeente is al heel wat beleid uitgestippeld op Vlaams, provinciaal en gemeentelijk niveau...
- ▶ ...maar dit hoeft helemaal geen belemmering te zijn en kan juist als kapstok dienen om het eigen beleid aan op te hangen
- ▶ Adhv de verschillende bronnen krijg je een overzicht van wat allemaal kan en niet kan binnen de gemeente

2. Economische analyse: welk type bedrijvigheid betekent een versterking voor onze gemeente?

- **Juiste Onderneming op de Juiste Plaats – Handvest Bedrijfshuisvesting**
- **Doel** handvest: in samenwerking met alle relevante actoren komen tot een consensusdocument rond het vestigen van ondernemingen in de gemeente
- **Nuttig** want:
 - de economische analyse gebeurt zowel op niveau van de ondernemers als op vlak van de werknemers
 - Het handvest vermeldt de bronnen voor alle cijfermateriaal nodig voor de analyse én legt hun werking uit

2. Economische analyse: welk type bedrijvigheid betekent een versterking voor onze gemeente?

↓ Juiste Onderneming op de Juiste Plaats – Handvest Bedrijfshuisvesting

▶ Aan de slag:

- ▶ Het is belangrijk niet alleen te kijken naar wat je zou willen...
- ▶ ...maar ook naar welke activiteiten goed zouden passen bij de gemeente
- ▶ Adhv de vermelde bronnen kan je binnen de gemeente kijken naar bijvoorbeeld:
 - ▶ Aantal ondernemingen
 - ▶ Aantal starters
 - ▶ Sectoren
 - ▶ Werkloosheidsgraad
 - ▶ Profiel potentiële werknemers
 - ▶ ...
- ▶ ...en op die manier zicht krijgen op het type bedrijvigheid dat je wil aantrekken

3. Bedrijvigheid in kaart: welke bedrijven zitten waar?

♣ **Spazio:** matrix tool 'actuele situatie'

- ▶ **Doel:** overzicht krijgen van welke bedrijven/activiteiten op welke plaats zitten in de gemeente
- ▶ **Nuttig want:**
 - ▶ zo krijg je inzicht in de verschillende types bedrijvigheid in de regio
 - ▶ Extra waardevol wordt deze tool wanneer deze vergeleken wordt met buurgemeenten:
 - Welke activiteiten vinden geen plaats in de regio?
 - Welke opportuniteiten biedt dit voor de eigen gemeente?
 - Is er sprake van clustervorming in de regio?
- ▶ **Aan de slag:**
 - ▶ Excel tabel
 - ▶ Invullen welk bedrijf (opgedeeld per type) zich op welk soort locatie bevindt

3. Bedrijvigheid in kaart: welke bedrijven zitten waar?

📌 Kameleon: Geoloket

- ▶ **Doel:** Inventariseren van bedrijfssites in de gemeente
- ▶ **Nuttig want:**
 - ▶ Geeft overzicht welke sites waar liggen en de toestand ervan
 - ▶ Geeft op die manier inzicht in de activiteiten in de gemeente en waar eventuele prioriteiten liggen
- ▶ **Aan de slag:**
 - ▶ Medewerker met kennis van GIS nodig
 - ▶ Via Geoloket kan je:
 - Sites intekenen – alle of enkel bepaalde sites
 - labelen met bedrijfsgegevens
 - Huidige activiteit aanduiden: leegstand, herontwikkeling nodig of bezig, in gebruik, ...
 - Opmerkingen toevoegen, mate van hinder aangeven
 - Met verschillende lagen werken
 - ...

3. Bedrijvigheid in kaart: welke bedrijven zitten waar?

‣ Inventaris leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten

- **Doel:** leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten opsporen, zodat de eigenaars aangespoord kunnen worden deze opnieuw beschikbaar te stellen
- **Nuttig want:** geeft inzicht in potentieel benutbare bedrijfsruimtes in de gemeente
- **Aan de slag:** deze inventaris zou beschikbaar moeten zijn maar:
 - Opgesteld door gemeente, jaarlijks te herzien...
 - ...maar vaak moeilijk om alle panden op te sporen
 - Hoe boven water brengen, op een positieve manier?
 - wat kan helpen: goed contact met ondernemers, makelaars, notarissen...

3. Bedrijvigheid in kaart: welke bedrijven zitten waar?

↓ Bizlocator

- ▶ **Doel:** bedrijfstvastgoed van vastgoedprofessionals en overheden op één platform adverteren zodat ondernemer op één plaats alle beschikbare vastgoed vindt
- ▶ **Nuttig want:** kan inzicht geven in welke bedrijfsruimten beschikbaar zijn
 - ▶ Zo kan je ondernemers snel verwijzen naar leegstaande panden
 - ▶ Geeft ook inzicht in de lokale ruimtevrage: waar zijn ondernemers naar op zoek? Is die ruimte binnen onze gemeente beschikbaar?
 - ▶ Met dit inzicht kan bij de visievorming rekening gehouden worden
- ▶ **Aan de slag:** is nog moeilijk want momenteel nog beperkt aantal gemeenten die deelnemen, verdere uitrol voorzien

4. Toekomstige ruimtevraag

‣ VOKA Limburg - Ruimtebehoeftepeiler

- **Doel:** toekomstige ruimtebehoefte van ondernemers in de gemeente proberen in te schatten door goede contacten met ondernemers
- **Nuttig want:** helpt bij inzicht waar binnen de gemeente in de toekomst nood aan is
- **Aan de slag:** enquête bij lokale ondernemers met vragen naar trends en wensen tav vestigingslocatie en vestigingsmilieu:
 - Welke bedrijven hebben behoefte aan extra ruimte? Welke kavelgroottes?
 - Welke bedrijven overwegen te verhuizen? Welk vastgoed komt mogelijk vrij?
 - Welke vestigingseisen stellen de lokale ondernemers?
 - Welke knelpunten ervaren ondernemers?

5. SWOT: strenghts, weaknesses, opportunities, threats

👉 Leidraad module 5.1

- ▶ **Doel:** Sterktes en zwaktes van de gemeente op vlak van bedrijfshuisvesting identificeren
- ▶ **Nuttig want:**
 - ▶ geeft inzicht waarin de gemeente zich onderscheidt van andere locaties, bv:
 - ▶ Ligging
 - ▶ Vestigingsklimaat
 - ▶ Mobiliteit
 - ▶ Voorzieningen en infrastructuren vb universiteit, autosnelweg, waterweg
 - ▶ ...
 - ▶ Sommige sterktes en zwaktes zijn een vast gegeven, andere kan je met een aangepast bedrijfshuisvestingsbeleid versterken of aanpakken
 - ▶ Soms kan een bedreiging omgebogen worden tot een kans door een interne sterkte uit te spelen

5. SWOT: strenghts, weaknesses, opportunities, threats

▶ Aan de slag:

- ▶ Kansen en bedreigingen zijn ontwikkelingen, gebeurtenissen en tendensen die de bedrijfshuisvesting in de gemeente kunnen beïnvloeden, bv:
 - ▶ Algemeen economisch klimaat
 - ▶ Bedrijventerreinontwikkelingen in naburige gemeenten
 - ▶ Mobiliteitsaspecten
 - ▶ ...
- ▶ Een SWOT vormt het sluitstuk van de situatieschets, en de basis voor de keuze van de beleidslijnen
- ▶ Hiervoor moet de SWOT wel gedragen worden door alle belanghebbenden
- ▶ Maak van de SWOT-oefening dus een interactief proces, zodat overeenstemming groeit over wat essentieel is

6. Overkoepelende tool

♣ Spazio: stappenplan + checklist analyse

- ▶ **Doel:** stap voor stap de analyse van de bedrijvigheid in de gemeente aanpakken
- ▶ **Nuttig want:**
 - ▶ **Stappenplan:** geeft de verschillende stappen weer, met tips en adviezen
 - ▶ **Checklist:** helpt overzicht en controle te behouden
- ▶ **Aan de slag: Checklist:**
 - ▶ Excel formulier
 - ▶ 13 vraaggroepen rond oa samenwerking, scope en bronnen helpen focus bepalen en op voorhand nadenken wie bij de analyse betrokken wordt en wat mogelijke problemen zijn die kunnen ontstaan tijdens het proces

Stap 2: wat willen we?

→ visie opstellen

Stap 2: wat willen we ?

→ visie opstellen

- ▶ Een goed bedrijfshuisvestingsbeleid moet toekomstbestendig zijn
- ▶ Hou daarom zeker rekening met volgende aspecten:
 1. **verweving**: bedrijfsactiviteiten zoveel mogelijk in de kern organiseren
 2. huisvestingskeuzes baseren op **2-assenindeling**

Stap 2: wat willen we ?

→ visie opstellen

1. “verweven waar kan, scheiden waar moet”

- ▶ Het type ondernemingen verandert, met vaak minder impact op de omgeving dan vroeger, waardoor ze beter verweefbaar zijn in woongebied
- ▶ Er komt meer aandacht voor lokale, kwalitatieve productie
- ▶ Er is een maatschappelijke vraag naar betere balans tussen werk en privé waardoor werken dicht bij huis belangrijker wordt
- ▶ Toch is er een duidelijke vrees dat economische bedrijvigheid ten gevolge van nadelige randvoorwaarden en vestigingscondities naar bedrijventerreinen opschuift – al dan niet gedwongen
- ▶ Grote rol voor lokale besturen: **stimuleren van verweving** om een kwalitatieve leefomgeving en dynamiek in kernen te behouden

Stap 2: wat willen we ?

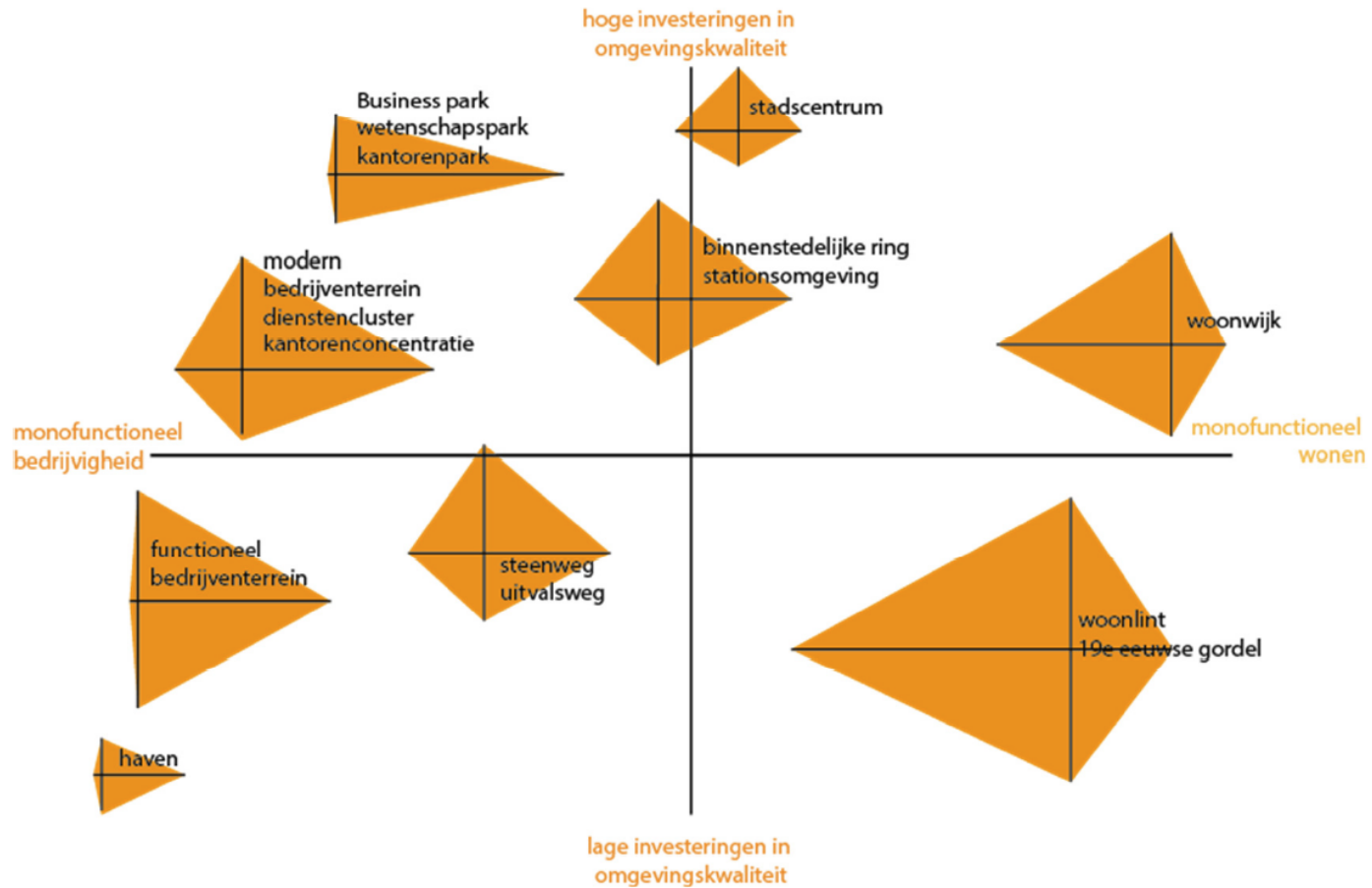
→ visie opstellen

2. 2-assenindeling

- ▶ Vroeger: bedrijven op bedrijventerrein, indeling in 'lokaal' of 'regionaal'
 - stroeve indeling
 - locaties beantwoorden hier niet meer aan

- ▶ Daarom: nieuwe indeling volgens 2 assen
 - ▶ **As 1:** mono- of multifunctioneel
 - Afweging: enkel bedrijventerrein? Enkel wonen? Of combinaties – verweving?
 - ▶ **As 2:** publieke ruimte of niet
 - Afweging: enkel bedrijven? Of ook groen en publieke ruimte?

2-assenindeling

Stap 2: wat willen we ?

→ visie opstellen

- ▶ Tools die kunnen helpen bij het opstellen van een breed gedragen visie op bedrijfshuisvesting:

1. Spazio: stappenplan + checklist
2. Kameleon: visie instrument
3. Kameleon: tips voor een goede verstandhouding met de buurt
4. Leidraad: in te zetten instrumenten
5. Tips

1. Spazio: stappenplan + checklist visie

- ▶ **Doel:** stap voor stap het opstellen van een visie voor de bedrijvigheid in de gemeente begeleiden
- ▶ **Nuttig want:**
 - ▶ Stappenplan: geeft de verschillende stappen weer, met tips en adviezen
 - ▶ Checklist: helpt overzicht en controle te behouden
- ▶ **Aan de slag:**
 - ▶ Excel lijst
 - ▶ 8 vraaggroepen helpen focus bepalen en op voorhand nadenken met wie de visie opgesteld wordt en wat mogelijke problemen zijn bij het uitwerken van de visie

2. Spazio: tips voor een goede verstandhouding met de buurt

- ▶ **Doel:** een breed gedragen visie ontwikkelen zodat een goede relatie met de buurt ontstaat
- ▶ **Nuttig want:** document geeft concrete tips rond:
 - ▶ Hinder
 - ▶ Communicatie
 - ▶ Buurtcomités
 - ▶ Aangenaam houden van de buurt
- ▶ **Aan de slag:**
 - ▶ Opgesteld voor ondernemers...
 - ▶ ...maar ook bruikbaar als gemeente bij de uitwerking en/of realisatie van een visie

3. Kameleon: visie instrument

- ▶ **Doel:** gemeenten laten nadenken over het verweven van bedrijfssites
- ▶ **Nuttig want:** instrument legt 9 ruimtelijke strategieën uit om een bedrijfssite beter te verweven:
 - ▶ Verschalen
 - ▶ Verknopen
 - ▶ Bufferen, openen, samenwerken
 - ▶ Stapelen
 - ▶ Verdelen, herbruiken, plooien
- ▶ **Aan de slag:** Powerpoint presentatie die principes uitlegt en voorbeelden toont

4. Leidraad module 2.2

- ▶ **Doel:** garanderen dat de opgestelde visie ook in de toekomst kan blijven bestaan
- ▶ **Nuttig want:** zo denk je op voorhand al na over hoe je in de toekomst je visie wil bewaken
- ▶ **Aan de slag:**
 - ▶ Voorschrijvende rol:
 - via plannen en vergunningen voorwaarden opleggen of suggesties aanreiken, bv op vlak van beeldkwaliteit, CO₂-neutraliteit
 - plaats reserveren voor bepaalde activiteiten→ dit is niet altijd eenvoudig maar wordt daardoor waarschijnlijk te weinig gedaan
 - ▶ Juridische rol: zelf actief zijn op vlak van grond- en pandenbeleid, bv via voorkeepsrecht, recht van terugkoop

5. Tips

👉 Tip 1: Denk aan **beheer** achteraf

- ▶ Multifunctionele parken met veel openbare ruimte en veel groen zijn heel aantrekkelijk...
- ▶ ...maar de onderhoudskosten ervan zijn dat niet
- ▶ Bekijk dus op voorhand welke kosten de gemeente kan dragen en blijven dragen

👉 Tip 2: Samenwerken

- ▶ Samenwerken tussen diensten binnen gemeente
 - ▶ Tussen economie, ruimtelijke ordening, milieu en mobiliteit...
 - ▶ ...zodat een visie ontstaat die door iedereen gedragen is en waarvan iedereen op de hoogte is
- ▶ Samenwerken tussen gemeenten
 - ▶ soms past een bedrijventerrein beter op een locatie in een buurgemeente...
 - ▶ ...maar hoe werk je daarrond samen? En hoe verdeel je de lasten en de lusten op een evenwichtige manier?
- 👉 Interleuven: ruimtelijk datamodel
 - ▶ Stappenplan voor intergemeentelijke samenwerking
 - ▶ Datamodel als hulp bij zoeken naar geschikte locatie voor intergemeentelijk terrein
- 👉 WVI: vereveningsmodel
 - ▶ Rekenmodel om kosten en baten tussen samenwerkende gemeenten te vereffenen

Stap 3: hoe realiseren?

Stap 3: hoe realiseren?

- ▶ Organisatie
 - ▶ Met wie samenzitten?
 - ▶ Wie erbij betrekken?

- ▶ Afwegingen
 - ▶ Monofunctioneel? Multifunctioneel?
 - ▶ Enkel bedrijven? Ook publieke ruimte?

- ▶ Tools
 - ▶ Welke hulpmiddelen zijn er om concreet mee aan de slag te gaan?

Stap 3: hoe realiseren?

→ organisatie

- ▶ Belang inter- en intragemeentelijke samenwerking
- ▶ Belang overleg makelaars – notarissen – architect – ondernemersnetwerk:
 - ▶ Zij vormen vaak een eerste aanspreekpunt voor ondernemers...
 - ▶ ...en weten daardoor vaak wat er leeft bij de ondernemers
- ▶ Belang ondersteuning: overheid – VOKA – UNIZO – intercommunales

Dit is ook een goed moment om de eigen dienstverlening binnen de gemeente eens onder de loep te nemen:

👉 Kameleon: LEAN traject

- ▶ Hoe verloopt het nu?
 - ▶ 1 aanspreekpunt voor ondernemers? Of geen?
 - ▶ Hoe lang duurt het voor een ondernemer een afdoende antwoord op zijn vraag krijgt?
 - ▶ Hoeveel tussenstappen zijn er? Zijn deze allemaal nodig? Of kan het sneller? Eenvoudiger?
- ▶ Hoe kan het ondernemersvriendelijker?

Stap 3: hoe realiseren?

→ tools

vraag vanuit gemeente: welk bedrijf op welke plaats?

1. Kameleon: focusinstrument
2. Spazio: afwegingskader multifunctionele zone
3. Spazio: creëren woonwerkzone

vraag vanuit ondernemer: waar willen we dat bedrijf?

4. Juiste Onderneming op de Juiste Plaats: gemeentelijke wegwijzer (meso)
5. Kameleon: afwegingsinstrument woonwerkweefsel (micro)
6. Spazio: afwegingskader verweving onderneming (micro)

- ▶ Vraag vanuit gemeente: welk bedrijf willen we op welke plaats?

1. Kameleon: focusinstrument

- ▶ **Doel:** locaties bepalen die meest relevant zijn om proactief een visie te ontwikkelen
- ▶ **Nuttig want:** de locaties die eerst gerangschikt zijn, kan je als gemeente dan eerst aanpakken
- ▶ **Aan de slag:**
 - ▶ Bedrijfslocaties invullen in Excel tabel
 - ▶ Wegingen instellen:
 - ▶ draagvlak
 - ▶ impact
 - ▶ bereikbaarheid
 - ▶ verwevingsgraad
 - ▶ leegstand
 - ▶ urgentie
 - ▶ Dashboard rangschikt sites volgens relevantie

- ▶ Vraag vanuit gemeente: welk bedrijf willen we op welke plaats?

2. Spazio: afwegingskader multifunctionele zone

- ▶ **Doel:** bepalen of een site geschikt is om te ontwikkelen als multifunctionele zone
- ▶ **Nuttig want:** via de tool krijg je op een snelle en eenvoudige manier een indicatie over het geschikt zijn van de zone
- ▶ **Aan de slag:**
 - ▶ Excel formulier
 - ▶ Helpt Adhv 10 vragen rond:
 - ▶ bereikbaarheid
 - ▶ kostprijs
 - ▶ hinder
 - ▶ parkeergelegenheid
 - ▶ ...
 - ▶ Balk onderaan geeft rood of groen licht

- ▶ Vraag vanuit gemeente: welk bedrijf willen we op welke plaats?

3. Spazio: stappenplan + checklist woonwerkzone

- ▶ **Doel:** werk maken van verweving door het realiseren van een woonwerkzone
- ▶ **Nuttig want:**
 - ▶ Stappenplan: geeft de verschillende stappen weer, met tips en adviezen
 - ▶ Checklist: helpt overzicht en controle te behouden
- ▶ **Aan de slag:** checklist:
 - ▶ Excel formulier
 - ▶ 18 vraaggroepen die helpen focus te bepalen en op voorhand na te denken over samenwerking en mogelijke problemen die kunnen ontstaan bij het creëren van een woonwerkzone

- ▶ Vraag vanuit ondernemer: waar willen we dat bedrijf?

4. Juiste Onderneming op de Juiste Plaats: gemeentelijke wegwijzer

- ▶ **Doel:** ondernemer in de richting van de juiste zoekzone voor zijn bedrijfslocatie sturen
- ▶ **Nuttig want:** kan door ondernemer zelf gebruikt worden, zodat deze snel naar een bepaalde zoekzone wordt verwezen
- ▶ **Aan de slag:**
 - ▶ Adhv 6 vragen kan een filteringschema ingevuld worden
 - ▶ Dit resulteert in een zoekzone in de gemeente (in de kern/buiten de kern/ lokaal terrein/regionaal terrein/specifiek terrein)
 - ▶ Binnen deze zoekzone kan dan gezocht worden naar een geschikte site

- ▶ Vraag vanuit ondernemer: waar willen we dat bedrijf?

5. Kameleon: afwegingsinstrument woonwerkweefsel

- ▶ **Doel:** inzetten op verweving door bedrijfsactiviteit en locatie te matchen
- ▶ **Nuttig want:** de tool geeft snel een indicatie of verweving mogelijk is en onder welke voorwaarden
- ▶ **Aan de slag:** Excel formulier:
 - ▶ Set van vragen verdeeld over 5 kenmerken van het verweefbaarheidsprofiel (van de activiteit) en het verwevingsprofiel (van de locatie)
 - ruimtelijke kenmerken
 - sociale kenmerken
 - economische kenmerken
 - kenmerken leefmilieu
 - mobiliteitskenmerken
 - ▶ Op basis daarvan conclusie of verweving mogelijk is en onder welke voorwaarden

- ▶ Vraag vanuit ondernemer: waar willen we dat bedrijf?

6. Spazio: afwegingskader verweving onderneming in woonwerkzone

- ▶ **Doel:** inzetten op verweving door bedrijfsactiviteit en locatie te matchen
- ▶ **Nuttig want:** de tool geeft snel een indicatie of verweving mogelijk is en onder welke voorwaarden
- ▶ **Aan de slag:** Excel formulier:
 - ▶ Adhv 18 vragen rond oa,:
 - vergunningen
 - bereikbaarheid
 - parkeermogelijkheden
 - beschikbare ruimte
 - omgeving
 - hinder
 - ▶ Balk onderaan geeft rood of groen licht

Overzicht tools

- ▶ **Agentschap Innoveren en Ondernemen:**
 - Ruimte voor bedrijvigheid – een leidraad voor lokale besturen
- ▶ **Interleuven:**
 - ▶ Ruimtelijk datamodel
- ▶ **Leiedal: Kameleon**
 - ▶ Geoloket
 - ▶ Visie instrument
 - ▶ LEAN traject
 - ▶ Focusinstrument
 - ▶ Afwegingsinstrument woonwerkweefsel
- ▶ **UNIZO: Juiste Onderneming op de Juiste Plaats**
 - ▶ Handvest bedrijfshuisvesting
 - ▶ Wegwijzer bedrijfshuisvesting

Overzicht tools

- ▶ **VOKA Oost-Vlaanderen: Spazio**
 - ▶ [Matrix tool actuele situatie](#)
 - ▶ [Stappenplan + checklist analyse](#)
 - ▶ [Stappenplan + checklist visie](#)
 - ▶ [Stappenplan + checklist woonwerkzone](#)
 - ▶ [Afwegingskader multifunctionele zone](#)
 - ▶ [Afwegingskader verweving onderneming in woonwerkzone](#)
 - ▶ [Tips voor een goede verstandhouding met de buurt](#)
- ▶ **VOKA Limburg: Start to Develop**
 - ▶ [ruimtebehoeftepeiler](#)
- ▶ **WVI: [vereveningsmodel](#)**

